

ПОСТАНОВА

ПРЕЗИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

№ 186 від 09 липня 2003 р.

Про стан та завдання розвитку в НАН України бібліотечно-інформаційної справи

Заслухавши та обговоривши доповідь генерального директора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, академіка НАН України О. С. Онищенка, Президія НАН України відзначає, що за роки діяльності Академії в ній сформовано потужну бібліотечно-інформаційну систему, яка є нині головним інструментом науково-інформаційного забезпечення потреб науки, освіти, культури, державного управління в Україні. Мережа академічних бібліотечно-інформаційних установ включає Національну бібліотеку України імені В. І. Вернадського (НБУВ), яка входить до числа найбільших бібліотечних установ світу, Львівську наукову бібліотеку імені В. Стефаника (ЛНБ), 94 бібліотеки науково-дослідних установ Академії та 70 підрозділів науково-технічної інформації. Їх сукупний бібліотечний фонд нараховує понад 30 млн одиниць.

У НБУВ та ЛНБ імені В. Стефаника НАН України зберігається абсолютна більшість друкованої продукції і рукописних кодексів, створених в Україні від часу появи писемності, світові книжкові і рукописні раритети визначної наукової і культурної ваги, що занесені до реєстру національного надбання України. Значну наукову і культурну цінність становлять бібліотеки найстаріших наукових установ НАН України, які увібрали в себе профільні фонди літератури XIX – початку XX ст., книжкові колекції відомих вчених України.

НБУВ та ЛНБ імені В. Стефаника перетворилися на великі науково-інформаційні й культурно-просвітницькі комплекси, які здійснюють інформаційний супровід науково-дослідних та інженерно-конструкторських робіт, а також обслуговують широкі кола читачів. У складі НБУВ функціонують Фонд президентів України, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів вищої державної влади, Національна юридична бібліотека. НБУВ провадить велику бібліотечно-координаційну та методичну роботу, є базовою установою Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академії наук – членів Міжнародної асоціації академії наук.

На сучасному етапі бібліотечно-інформаційна система НАН України увійшла у стадію значних якісних, структурних перетворень, які є відповіддю на вимоги інформаційного суспільства, що інтенсивно формується. Ці зрушення у бібліотечній роботі пов'язані з переходом до інтенсивного накопичення і використання електронних інформаційних ресурсів. Вже нині у НБУВ створено відповідні ресурси загальнонаціонального значення, які дійсно перетворили її на всеукраїнський бібліотечний центр, і як результат – щоденна кількість користувачів електронних інформаційних ресурсів бібліотеки

перевищує кількість відвідувачів читальних залів. Більшість бібліотек установ НАН України має доступ до мережі Інтернет і теж поступово переходить до забезпечення своїх читачів за допомогою електронних інформаційних ресурсів.

Разом з тим Президія НАН України відзначає, що зазначені позитивні зрушення відбуваються надто повільними темпами і не забезпечують зростаючих інформаційних потреб розвитку вітчизняної науки. Протягом останніх років знижується рівень комплектування новою літературою, особливо зарубіжною. Зменшується міжнародний книгообмін. Повільно накопичуються і освоюються електронні ресурси. Низькими є темпи комп'ютеризації бібліотек. Відсутні кошти для доступу до зарубіжних електронних баз даних. Значна частина інститутських бібліотек, по суті, не поповнює свої фонди. У ряді установ не виправдано скорочено кількість бібліотекарів і час роботи бібліотечних служб. Це призводить до звуження і застаріння інформаційних ресурсів Академії, а отже, до втрати адекватних уявлень про стан і перспективи розвитку світової науки.

Несвоєчасно задовольняються потреби бібліотек в ремонті їх будівель, підтримці у робочому стані інженерно-комунікаційних, протипожежних і охоронних систем, що загрожує аваріями і втратами бібліотечних фондів.

Зростаючі завдання інформаційного забезпечення сфер науки, освіти, культури, державного управління вимагають суттєвого поліпшення керівництва бібліотечно-інформаційною справою в НАН України, постійної уваги до проблем її розвитку, перетворення бібліотек на ефективні інформаційно-технологічні центри, які відповідали б світовим вимогам до інформаційної підтримки наукових досліджень та інженерно-конструкторських розробок, завданням утвердження інноваційної моделі функціонування науки.

Президія НАН України постановляє:

1. Доповідь генерального директора НБУВ, академіка НАН України О. С. Онищенка «Про стан та завдання розвитку в НАН України бібліотечно-інформаційної справи» взяти до відома.

2. Визнати розвиток інформаційно-бібліотечної справи одним з пріоритетних напрямів зміцнення вітчизняного науково-технічного потенціалу.

3. Затвердити головою Інформаційно-бібліотечної ради НАН України академіка НАН України Онищенка Олексія Семеновича.

4. Доручити Інформаційно-бібліотечній раді НАН України (академік НАН України О. С. Онищенко):

4.1. Спільно з Відділенням історії, філософії та

права НАН України та НБУВ до 01.10.03 розробити і внести на розгляд Президії НАН України проект Комплексної перспективної програми розвитку бібліотечно-інформаційної справи в НАН України. В рамках проекту Комплексної програми опрацювати концепцію розвитку наукової, науково-інформаційної діяльності як інформаційного технопарку.

4.2. Спільно з відділеннями історії, філософії та права (академік НАН України О. С. Онищенко), інформатики НАН України (академік НАН України І. В. Сергієнко), Науково-організаційним відділом Президії НАН України, НБУВ та Центром практичної інформатики НАН України до 01.10.03 розробити узгоджені підходи щодо тематичного спрямування створюваних Інтернет-порталів: офіційного Національної академії наук України (при Президії НАН України, на базі Центру практичної інформатики НАН України) та бібліотечно-інформаційного на базі НБУВ. З питань, що потребують рішень Президії НАН України, подати відповідні пропозиції.

4.3. До 01.10.03 підготувати на розгляд Бюро Президії НАН України пропозиції щодо вирішення організаційних, правових та фінансових проблем забезпечення доступу НБУВ до зарубіжних електронних бібліотек, передплати електронних баз даних і електронних видань та надання їх у користування науковим установам НАН України та стороннім організаціям.

4.4. Провести у 2003 р. на базі Інституту проблем реєстрації інформації НАН України та НБУВ експеримент щодо організації прямого доступу до світової бази наукової інформації Web-science Інституту наукової інформації США.

За результатами експерименту Інституту проблем реєстрації інформації НАН України з залученням Науково-організаційного відділу Президії НАН України підготувати пропозиції щодо забезпечення доступу установ НАН України до зазначеної бази на постійній основі.

4.5. До 01.09.03 за участю Науково-видавничої ради НАН України (академік НАН України Я. С. Яцків) підготувати для подання до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо вдосконалення механізмів реалізації Закону України «Про обов'язковий примірник документів» та постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів».

4.6. До 01.10.03 проаналізувати хід виконання НБУВ та ЛНБ імені В. Стефаника НАН України Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000–2005 роки та підготувати на розгляд Президії НАН України пропозиції щодо прискорення робіт з дублювання унікальних документів на електронні носії.

4.7. До 01.10.03 підготувати для подання до Кабінету Міністрів України обґрунтування необхідності,

на перспективу після 2005 р., проектування і будівництва для НБУВ та ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України нових корпусів книгосховищ.

5. Відділенню інформатики НАН України (академік НАН України І. В. Сергієнко) при формуванні планів науково-дослідних робіт інститутів відділення на 2004 та наступні роки передбачити розробку програмного забезпечення бібліотечно-інформаційної діяльності. Протягом двох тижнів подати пропозиції щодо фінансового забезпечення зазначених розробок в межах бюджету НАН України.

6. Інформаційно-бібліотечній раді НАН України (академік НАН України О. С. Онищенко) спільно з секціями та відділеннями НАН України:

6.1. Починаючи з III кварталу 2003 р. організувати систематичну передачу до НБУВ установами НАН України необхідної кількості примірників друкованих видань, а також їх електронних версій для забезпечення потреб інформаційного обміну з бібліотеками академій – членів МААН, міжнародного книгообміну та формування інформаційно-бібліотечного Інтернет-порталу.

6.2. Протягом III кварталу 2003 р. розглянути питання про доцільність створення на базі бібліотек та інформаційних і видавничих служб установ НАН України комплексних інформаційно-технологічних підрозділів для забезпечення науково-дослідних та інженерно-конструкторських робіт.

6.3. Вивчити питання про стан та перспективи розвитку бібліотек та інформаційних підрозділів інститутів та інших установ НАН України і підготувати його на розгляд Президії НАН України у IV кварталі 2003 р.

7. Доручити Інституту проблем реєстрації інформації НАН України (член-кореспондент НАН України В. В. Петров) здійснити протягом 2004 року доопрацювання та практичне випробування на базі НБУВ нових типів електронних носіїв інформації, що гарантують її довготривале збереження. Інституту протягом двох тижнів подати пропозиції щодо фінансового забезпечення зазначених розробок.

8. НБУВ (академік НАН України О. С. Онищенко), ЛНБ імені В. Стефаника НАН України (д. і. н. М. М. Романюк) протягом III кварталу 2003 р. здійснити комплекс заходів щодо підготовки споруд бібліотек до роботи в осінньо-зимовий період, звернувши особливу увагу на виявлення і усунення причин можливих аварійних ситуацій.

9. Управлінню справами НАН України (В. В. Арсенюк) забезпечити постійний контроль за технічним станом споруд та інженерних комунікацій НБУВ та Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України.

10. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.